

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 5 września 2019 r. *

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2008/48/WE – Ochrona konsumentów – Kredyt konsumencki – Artykuł 10 ust. 2 lit. h) i i) oraz art. 10 ust. 3 – Informacje, które należy wskazać w umowie – Ustawodawstwo krajowe przewidujące obowiązek uściślenia sposobu podziału każdej płatności na spłatę kapitału, odsetki i opłaty

W sprawie C-331/18

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Krajský súd v Prešove (sąd regionalny w Preszowie, Słowacja) postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 maja 2018 r., w postępowaniu:

TE

przeciwko

Pohotovosť s.r.o.,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: C. Toader, prezes izby, A. Rosas i M. Safjan (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Pohotovosť s.r.o. przez J. Fuchsa,
- w imieniu rządu słowackiego przez B. Ricziovą, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Tokára, G. Goddin i C. Valero, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznik generalnej, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: słowacki.

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 10 ust. 2 lit. h) i i) oraz art. 10 ust. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66; sprostowania: Dz.U. 2009, L 207, s. 14; Dz.U. 2010, L 199, s. 40; Dz.U. 2011, L 234, s. 46).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między TE a Pohotovost' s.r.o. dotyczącego odpowiedzialności tej ostatniej spółki z tytułu braku uściślenia, w umowie o kredyt, sposobu podziału każdej płatności na spłatę kapitału, odsetki i, w danym wypadku, dodatkowe koszty kredytu.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 9, 19, 30 i 31 dyrektywy 2008/48 stanowią:
  - „(9) Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego. Dlatego państwa członkowskie nie powinny mieć możliwości utrzymywania ani wprowadzania przepisów krajowych innych niż ustanowione w niniejszej dyrektywie. Ograniczenia te jednak powinny mieć zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim przepisy zostały zharmonizowane w niniejszej dyrektywie. Tam, gdzie przepisy nie zostały zharmonizowane, państwa członkowskie powinny mieć swobodę utrzymywania i wprowadzania przepisów krajowych. [...]
  - [...]
  - (19) W celu umożliwienia konsumentom podejmowania decyzji przy pełnej znajomości faktów powinni oni przed zawarciem umowy o kredyt otrzymać odpowiednie informacje na temat warunków i kosztów kredytu oraz swoich zobowiązań, które konsument może zabrać ze sobą i je rozważyć. [...]
  - [...]
  - (30) Niniejsza dyrektywa nie reguluje kwestii związanych z ważnością umów o kredyt. Państwa członkowskie mogą zatem w tej dziedzinie utrzymywać lub wprowadzać przepisy krajowe zgodne z prawem wspólnotowym. Państwa członkowskie mogą określić reżim prawny dotyczący oferty zawarcia umowy o kredyt, a w szczególności ustalić, w którym momencie ma ona być złożona, jak również okres, w którym wiąże ona kredytodawcę. Jeżeli oferta taka jest składana łącznie z przekazaniem informacji przed zawarciem umowy przewidzianych niniejszą dyrektywą, powinna ona zostać przedstawiona konsumentowi – podobnie jak wszelkie dodatkowe informacje, jakich kredytodawca chciałby mu udzielić – w osobnym dokumencie, który może być załączony do standardowego europejskiego arkusza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego.
  - (31) W celu umożliwienia konsumentom poznania swoich praw i obowiązków wynikających z umowy o kredyt powinna ona zawierać wszelkie niezbędne informacje podane w sposób jasny i zwięzły”.

4 Zgodnie z art. 1 tej dyrektywy, zatytułowanym „Przedmiot”:

„Celem niniejszej dyrektywy jest harmonizacja niektórych aspektów przepisów ustawowych, wykonawczych i procedur administracyjnych państw członkowskich, dotyczących umów o kredyt konsumencki”.

5 Artykuł 10 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Informacje zamieszczane w umowach o kredyt”, stanowi:

„1. Umowy o kredyt sporządza się w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku.

Wszystkie umawiające się strony otrzymują egzemplarz umowy o kredyt. Niniejszy artykuł pozostaje bez uszczerbku dla wszelkich przepisów krajowych dotyczących ważności umów o kredyt, które są zgodne z prawem wspólnotowym.

2. W umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się:

[...]

- g) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania i całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta, obliczone w chwili zawierania umowy o kredyt; podawane są wszystkie założenia przyjęte do obliczenia tej stopy;
- h) kwotę, liczbę i częstotliwość płatności, jakich ma dokonać konsument, oraz, w stosownych przypadkach, kolejność, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu;
- i) w przypadku gdy ma miejsce spłata kapitału w ramach umowy o kredyt na czas określony, prawo konsumenta do otrzymywania, na wniosek i bez opłat, w każdym czasie przez cały okres obowiązywania umowy o kredyt, zestawienia w formie tabeli spłat.

Tabela spłat wskazuje należne płatności oraz okresy i warunki zapłaty takich kwot; poszczególne spłaty przedstawione są w tabeli w rozbiciu [podziale] na mniejsze elementy w celu uwidocznienia spłaty kapitału, odsetek wyliczonych na podstawie stopy oprocentowania kredytu i, w stosownych przypadkach, kosztów dodatkowych; w przypadku gdy stopa oprocentowania nie jest stała lub gdy koszty dodatkowe mogą ulegać zmianie na mocy umowy o kredyt, tabela spłat zawiera jasne i zwięzłe wskazanie, że dane liczbowe zawarte w tabeli zachowują ważność wyłącznie do następnej zmiany stopy oprocentowania kredytu lub dodatkowych kosztów, zgodnie z umową o kredyt;

- j) w przypadku gdy opłaty i odsetki są płacone bez spłaty kapitału, zestawienie wskazujące okresy i warunki płatności odsetek i towarzyszących im stałych lub jednorazowych opłat;

[...]

- u) w stosownych przypadkach, inne warunki umowy;

[...]

3. W przypadku gdy zastosowanie ma ust. 2 lit. i), kredytodawca w każdym czasie udostępnia konsumentowi bezpłatnie oraz przez cały okres obowiązywania umowy o kredyt zestawienie w formie tabeli spłat.

4. W przypadku umowy o kredyt, zgodnie z którą płatności dokonywane przez konsumenta nie są natychmiast odpowiednio zaliczane na poczet spłaty całkowitej kwoty kredytu, ale są wykorzystywane do zgromadzenia kapitału przez okresy i na warunkach określonych w umowie o kredyt lub w umowie dodatkowej, informacje wymagane na mocy ust. 2 zawierają jasne i zwięzłe stwierdzenie, że taka umowa o kredyt nie przewiduje gwarancji spłaty całkowitej kwoty wypłat częściowych kredytu dokonanych na podstawie tej umowy, chyba że taka gwarancja jest udzielana.

[...]”.

- 6 Artykuł 14 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do odstąpienia od umowy”, w ust. 1 stanowi:

„Konsumentowi przysługuje prawo do odstąpienia od umowy o kredyt bez podania przyczyny w terminie czternastu dni kalendarzowych.

Okres, w którym możliwe jest odstąpienie od umowy, rozpoczyna się:

a) w dniu zawarcia umowy o kredyt; lub

b) w dniu, w którym konsument otrzymał warunki umowy oraz informacje zgodnie z art. 10, jeżeli dzień ten przypada po dniu, o którym mowa w lit. a) niniejszego akapitu”.

- 7 Artykuł 22 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy”, ma następujące brzmienie:

„1. W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie.

[...]

3. Państwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów.

[...]”.

- 8 Załącznik II do dyrektywy 2008/48, zawierający „Standardowy europejski arkusz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego”, zawiera w pkt 2, zatytułowanym „Opis głównych cech produktu kredytowego”, pozycję nazwaną „Raty oraz, w odpowiednich przypadkach, kolejność, w jakiej będą one zaliczane na poczet spłaty”. Pozycji tej odpowiada następujący opis:

„Będzie Pani/Pan musiała/musiał dokonać spłaty na następujących warunkach:

[Kwota, liczba i częstotliwość płatności, jakich ma dokonać konsument]

Odsetki lub opłaty będą podlegać spłacie w następujący sposób:”.

Prawo słowackie

9 Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ustawa nr 129/2010 w sprawie kredytów konsumenckich i innych kredytów i pożyczek udzielanych konsumentom oraz w sprawie zmiany niektórych innych ustaw) ma na celu transpozycję do prawa słowackiego dyrektywy 2008/48.

10 Zgodnie z art. 9 ust. 2 tej ustawy, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 października 2015 r.:

„Oprócz ogólnych postanowień wymienionych w kodeksie cywilnym [...] umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać postanowienia dotyczące następujących danych:

[...]

k) rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania i całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, obliczonych na podstawie danych aktualnych w chwili zawarcia umowy o kredyt konsumencki; wskazuje się wszystkie podstawowe dane przyjęte do obliczenia tej stopy;

l) kwoty, liczby i terminów płatności kapitału, odsetek i innych opłat oraz, w stosownych przypadkach, kolejności, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania dla celów spłaty kredytu konsumenckiego;

m) w wypadku gdy ma miejsce spłata kapitału na podstawie umowy o kredyt konsumencki zawartej na czas określony – prawa konsumenta do złożenia, bez opłat i w każdej chwili, przez cały okres obowiązywania umowy o kredyt, wniosku o zestawienie w formie tabeli spłat określonej w ust. 5.

[...]”.

11 Artykuł 9 ust. 2 ustawy nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie od dnia 1 maja 2018 r., ma następujące brzmienie:

„Oprócz ogólnych postanowień wymienionych w kodeksie cywilnym [...] umowa o kredyt konsumencki powinna zawierać postanowienia dotyczące następujących danych:

[...]

h) rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania i całkowitej kwoty do zapłaty przez konsumenta, obliczonych na podstawie danych aktualnych w chwili zawarcia umowy o kredyt konsumencki; wskazuje się wszystkie podstawowe dane przyjęte do obliczenia tej stopy;

i) kwoty, liczby i częstotliwości płatności oraz, w stosownych przypadkach, kolejności, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania dla celów spłaty kredytu konsumenckiego;

j) w wypadku gdy ma miejsce spłata kapitału na podstawie umowy o kredyt konsumencki zawartej na czas określony – prawa konsumenta do złożenia, bez opłat i w każdej chwili, przez cały okres obowiązywania umowy o kredyt, wniosku o zestawienie w formie tabeli spłat określonej w ust. 5.

[...]”.

- 12 Artykuł 11 ust. 1 ustawy nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 stycznia 2013 r., stanowi:

„Udzielony kredyt konsumencki uważa się za nieoprocentowany i bezpłatny, jeżeli:

[...]

- d) w umowie o kredyt konsumencki ze szkodą dla konsumenta nie wskazano prawidłowo rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 W dniu 1 października 2015 r. TE zawarła ze spółką Pohotovost' na okres roku umowę o kredyt konsumencki w wysokości 350 EUR, z obowiązkiem zwrotu kwoty 672 EUR. W umowie tej przewidziano odsetki w wysokości 224 EUR oraz „prowizję” w wysokości 98 EUR.
- 14 Po ustaleniu spłaty kredytu w ramach jednej płatności strony uzgodniły w tym samym dniu harmonogram spłat przewidujący spłatę długu w ramach dwunastu comiesięcznych płatności w kwocie 56 EUR. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania (zwana dalej „RRSO”) mająca zastosowanie do kredytu, którego spłatę przewidziano w ramach jednej płatności, wynosi 28%, podczas gdy RRSO dla kredytu podlegającego spłacie w ramach comiesięcznych płatności wynosi 281,64%.
- 15 Ogólne warunki wspomnianej umowy stanowią, że „w celu obliczenia RRSO uwzględnia się całkowitą kwotę kredytu, kwotę prowizji, termin spłaty kapitału i prowizji (z wyjątkiem odsetek, opłat notarialnych, kar umownych i innych opłat, których uwzględnienie w RRSO jest wykluczone na mocy przepisu szczególnego)”.
- 16 W umowie rozpatrywanej w postępowaniu głównym nie wskazano powodów, dla których nie uwzględniono odsetek przy obliczaniu RRSO i dla których RRSO wynosząca 28% została obliczona jedynie na podstawie „prowizji”, a nie na podstawie pozostałych opłat dodatkowych, w szczególności odsetek.
- 17 Ponadto we wspomnianej umowie nie wskazano żadnego podziału comiesięcznych płatności dokonywanych w ramach spłaty kredytu na spłatę kapitału i pozostałych elementów składających się na koszt kredytu.
- 18 TE wniosła do Okresný súd Humenné (sądu rejonowego w Humenné, Słowacja) powództwo o stwierdzenie odpowiedzialności spółki Pohotovost' ze względu na naruszenie obowiązku określonego w art. 9 ust. 2 lit. l) ustawy nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 października 2015 r.
- 19 W wyroku z dnia 27 listopada 2017 r. sąd ten oddalił powództwo TE.
- 20 TE wniosła apelację od tego wyroku przed Krajský súd v Prešove (sąd regionalny w Preszowie, Słowacja).
- 21 Sąd odsyłający stwierdził, że w wykonaniu wyroku Trybunału z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842, pkt 51–59), prawodawca słowacki zmienił ustawę nr 129/2010, uchylając, w art. 9 ust. 2 lit. l) tej ustawy, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 października 2015 r., obowiązek wskazania w umowie o kredyt „terminów płatności kapitału, odsetek i innych opłat”. Obowiązek ten został zastąpiony obowiązkiem, określonym w art. 9 ust. 2 lit. i) wspomnianej ustawy, w brzmieniu mającym zastosowanie od dnia 1 maja 2018 r., wskazania w umowie o kredyt „częstotliwości płatności”.

- 22 W tym względzie w pierwszej kolejności sąd odsyłający wskazuje, że ustawa nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 października 2015 r., nie przewidywała wyraźnie, że „terminy płatności kapitału, odsetek i innych opłat” należy wskazać w formie tabeli spłat. Zmieniając tę ustawę ze skutkiem od dnia 1 maja 2018 r., prawodawca słowacki zniósł obowiązek wskazania w umowie o kredyt podziału spłacanego kredytu na spłatę kapitału, odsetki i pozostałe opłaty nie tylko w formie tabeli spłat, lecz również w jakiegokolwiek innej formie.
- 23 Otóż w sprawie w postępowaniu głównym TE nie domaga się załączenia tabeli spłat do zawartej umowy o kredyt, lecz wskazania w tej umowie, przynajmniej w formie streszczonej, wspomnianego w poprzednim punkcie podziału.
- 24 Co się tyczy wykładni art. 10 ust. 2 lit. h) i i) oraz art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 wynikającej z wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), sąd odsyłający jest zdania, że przepisy te stoją na przeszkodzie jedynie określeniu przez państwo członkowskie w przepisach krajowych obowiązku uściślenia podziału spłacanego kapitału kredytu w formie tabeli spłat.
- 25 W drugiej kolejności sąd odsyłający stwierdza, że wskazanie podziału spłacanego kredytu na spłatę kapitału, odsetki i pozostałe opłaty umożliwia dokładniejsze zbadanie, czy dane płatności dotyczą odsetek, które należy uwzględnić przy obliczaniu RRSO.
- 26 W trzeciej kolejności sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy w celu zapewnienia skutecznego wdrożenia dyrektywy 2008/48 ma on obowiązek zastosowania przepisów ustawy nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie od dnia 1 maja 2018 r., do umowy będącej przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, którą zawarto w dniu 1 października 2015 r.
- 27 W tym względzie w wyroku z dnia 22 lutego 2018 r., Najvyšší súd Slovenskej republiky (sąd najwyższy Republiki Słowackiej) orzekł, że co się tyczy umów o kredyt zawartych przed dniem 1 maja 2018 r., sądy słowackie mają obowiązek wykładni prawa krajowego zgodnie z prawem Unii i osiągnięcia w ten sposób rezultatu zamierzonego w ustawie nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie od dnia 1 maja 2018 r.
- 28 Jednakże sąd odsyłający obawia się, że taki sposób wykładni rozpatrywanych przepisów krajowych będzie stanowić wykładnię contra legem i naruszać zasadę pewności prawa.
- 29 W tych okolicznościach Krajský súd v Prešove (sąd regionalny w Preszowie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) a) W następstwie wydania wyroku [z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842)] słowacki ustawodawca ze skutkiem od dnia 1 maja 2018 r. usunął z [art. 9 ust. 2 lit. l) ustawy nr 129/2010, w brzmieniu mającym zastosowanie w dniu 1 października 2015 r.], w części odnoszącej się do spłaty rat kredytu jako elementu umowy, wyrazy »kapitału, odsetek i innych opłat« – znosząc tym samym przyznane konsumentom prawo określenia w umowie o kredyt konsumencki, w jakikolwiek sposób (nie tylko za pomocą tabeli spłat), podziału spłaty kredytu na kapitał, odsetki i inne opłaty, łącznie z sankcją za naruszenie tego prawa.
- b) Jest prawdą, że od dnia 1 maja 2018 r. zmiana ustawy [nr 129/2010] umożliwiła lepsze wykonanie wyroku [z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842)]; jednakże w sporach wynikających z umów zawartych z konsumentami przed dniem 1 maja 2018 r. w reakcji [na ów wyrok] sądy [słowackie] zapewniły osiągnięcie zasadniczo takiego samego rezultatu, jaki zamierzył ustawodawca, za pomocą wykładni zgodnej z prawem Unii.

- c) W tym kontekście skierowane do Trybunału pytanie dotyczy wykładni prawa Unii w ramach zapewnienia skutku pośredniego dyrektyw. Biorąc pod uwagę bogatą praktykę orzeczniczą sądów, które w przeszłości przyznawały konsumentom, na podstawie ustawy nr 129/2010, prawo do określenia podziału spłaty na kapitał, odsetki i inne opłaty, kieruje się do Trybunału następujące pytanie:

Czy, w celu osiągnięcia pośredniego skutku dyrektywy w stosunkach horyzontalnych między jednostkami i zapewnienia jej pełnej skuteczności poprzez zastosowanie wszystkich metod wykładni i prawa krajowego, zasada pewności prawa, w sporze dotyczącym umowy o kredyt konsumencki zawartej przed dniem 1 maja 2018 r., umożliwi danemu sądowi wydanie orzeczenia wywołującego takie same skutki jak zmiana w ustawie wprowadzona przez ustawodawcę z dniem 1 maja 2018 r. w celu wykonania wyroku wydanego [w dniu 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842)]?

Pozostałe pytania zostają zadane przez sąd odsyłający jedynie na wypadek, gdyby Trybunał udzielił odpowiedzi [twierdzącej] na pytanie pierwsze lit. c) [...]

- 2) Czy wyrok [z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842)] oraz dyrektywę 2008/48 [...] należy interpretować w ten sposób, że Trybunał orzekł, iż dyrektywa [ta] stoi na przeszkodzie przepisom prawa krajowego, które wymagają określenia podziału spłaty kredytu nie tylko w formie tabeli spłat, lecz także w jakiegokolwiek innej formie przewidzianej w ustawie, określającej kwotę, liczbę i częstotliwość płatności z tytułu spłaty kapitału będącego przedmiotem kredytu konsumenckiego?
- 3) Czy [wspomniany] wyrok należy interpretować w ten sposób, że [poza tym] co wskazano w odniesieniu do kapitału, odpowiada on również na pytanie, czy przepisy państwa członkowskiego, które ustanawiają prawo konsumentów do obligatoryjnego określenia w umowie o kredyt konsumencki kwoty, liczby i terminów spłaty odsetek oraz innych opłat, wykraczają poza zakres stosowania dyrektywy 2008/48? Na wypadek gdyby wyrok [ten] dotyczył także odsetek i innych opłat, czy podział spłaty odsetek i innych opłat w formie innej niż tabela spłat wykracza również poza zakres stosowania wspomnianej dyrektywy, w szczególności jej art. 10 ust. 2 lit. j)?"

W przedmiocie dopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 30 W uwagach na piśmie spółka Pohotovost podnosi, że pytania prejudycjalne są niedopuszczalne.
- 31 Co się tyczy pytania pierwszego, spółka ta podnosi, że wskazana przez sąd odsyłający zasada pewności prawa jest objęta zakresem stosowania prawa krajowego, a Trybunał jest właściwy jedynie do dokonania wykładni prawa Unii.
- 32 Ponadto to do sądu krajowego, a nie do Trybunału, należy ocena, czy w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym wykładni prawa krajowego można dokonać w sposób zgodny z prawem Unii.
- 33 Co się tyczy pytań drugiego i trzeciego, spółka Pohotovost przypomniała, że jak wynika z postanowienia odsyłającego, w umowie rozpatrywanej w postępowaniu głównym przewidziano spłacanie kredytu bez spłaty kapitału. W tych okolicznościach pytania dotyczące tabeli spłat są pozbawione praktycznego znaczenia w sprawie w postępowaniu głównym.

- 34 Według spółki Pohotovost w słowackich uregulowaniach nie przewidziano żadnej sankcji na wypadek braku, w umowie o kredyt, tabeli spłat lub zestawienia okresów i warunków płatności odsetek oraz towarzyszących im stałych i jednorazowych opłat. W konsekwencji pytania dotyczące podziału każdej spłacanej kwoty na spłatę kapitału, odsetek i, w danym wypadku, dodatkowych kosztów nie mają w niniejszym wypadku żadnego znaczenia praktycznego.
- 35 Ponadto, bez formalnego podniesienia niedopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, rząd słowacki i Komisja Europejska stwierdziły, że – jak wynika z postanowienia odsyłającego – wskazana w rozpatrywanej umowie o kredyt RRSO jest błędna. Rząd słowacki jest zdania, że jeśli wskazana w tej umowie RRSO byłaby niższa od faktycznej stopy, kredyt byłby nieoprocentowany i bezpłatny – zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy nr 129/2010. W tych okolicznościach wspomniana sankcja mogłaby zostać zastosowana w niniejszym wypadku niezależnie od ewentualnej odpowiedzi Trybunału na zadane pytania prejudycjalne.
- 36 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału pytania dotyczące wykładni prawa Unii zadane przez sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystają z domniemania, iż mają znaczenie dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie wniosku sądu krajowego jest możliwa tylko wtedy, gdy wydaje się oczywiste, iż wykładnia prawa Unii, o którą się zwrócono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego lub prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania, jak również zrozumienia powodów, dla których sąd krajowy uważa, że potrzebuje odpowiedzi na te pytania w celu wydania rozstrzygnięcia w zawisłym przed nim sporze (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., PI, C-230/18, EU:C:2019:383, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 37 W niniejszej sprawie sąd odsyłający zadał pytania dotyczące wykładni aktu prawa Unii, a mianowicie dyrektywy 2008/48, i w tym kontekście zwrócił się o przedstawienie wyjaśnień dotyczących wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842).
- 38 Co się tyczy argumentu podnoszonego przez rząd słowacki i Komisję, zgodnie z którym ze względu na to, że wskazana RRSO jak błędna, sąd krajowy mógłby orzec, zgodnie z przepisami krajowymi, że umowa rozpatrywana w postępowaniu głównym jest nieoprocentowana i bezpłatna, należy przypomnieć, że sprawa w postępowaniu głównym dotyczy żądania konsumenta mającego na celu stwierdzenie odpowiedzialności spółki Pohotovost za naruszenie obowiązku wskazania w umowie o kredyt wszystkich obligatoryjnych elementów – zgodnie z przepisami krajowymi i dyrektywą 2008/48. W tych okolicznościach możliwość wymierzenia przez sąd a quo sankcji spółce Pohotovost ze względu na błędne wskazanie RRSO – przy założeniu, że istnienie tej możliwości zostanie potwierdzone przez ten sąd – nie może, w każdym razie, pozbawić wszelkiej użyteczności dla rozstrzygnięcia sporu wyjaśnień, jakie Trybunał mógłby przedstawić w zakresie wymogów przewidzianych w tej dyrektywie w odniesieniu do pozostałych elementów, które obligatoryjnie należy zawrzeć w umowie o kredyt konsumencki, ponieważ wspomniana dyrektywa dotyczy zarówno płatności kredytu ze spłatą kapitału, jak i płatności opłat i odsetek bez takiej spłaty.
- 39 W konsekwencji należy stwierdzić, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 40 W pytaniach drugim i trzecim, które należy rozpatrzyć łącznie i w pierwszej kolejności, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 ust. 2 lit. h)–j) dyrektywy 2008/48 w związku z jej art. 22 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy uściślić podział każdej spłacanej kwoty na, w danym wypadku, spłatę kapitału, odsetki i pozostałe opłaty.
- 41 Na wstępie należy przypomnieć, po pierwsze, że dyrektywa 2008/48 została przyjęta w podwójnym celu związanym z zapewnieniem wszystkim konsumentom w Unii wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów oraz ułatwieniem powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 61; a także z dnia 2 maja 2019 r., Pillar Securitisation, C-694/17, EU:C:2019:345, pkt 38).
- 42 Po drugie, wymieniony w art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 obowiązek informacji przyczynia się, podobnie jak obowiązki wskazane w art. 5 i 8 tej dyrektywy, do realizacji powyższych celów (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 61).
- 43 Zgodnie z art. 10 ust. 2 lit. h) dyrektywy 2008/48 w umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się kwotę, liczbę i częstotliwość płatności, jakich ma dokonać konsument, oraz, w stosownych wypadkach, kolejność, w jakiej płatności będą zaliczane na poczet spłaty różnych należnych sald, dla których stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu.
- 44 Z art. 10 ust. 2 lit. i) i art. 10 ust. 3 tej dyrektywy wynika, że gdy ma miejsce spłata kapitału w ramach umowy o kredyt na czas określony, kredytodawca jest zobowiązany do przekazania konsumentowi bez opłat zestawienia w formie tabeli spłat jedynie na wniosek konsumenta złożony w dowolnym czasie przez cały okres obowiązywania umowy.
- 45 W tym względzie Trybunał orzekł, że ze względu na jasne brzmienie art. 10 ust. 2 lit. h) i i) dyrektywy 2008/48 nie wprowadza ona obowiązku ujęcia w umowie o kredyt takiego zestawienia w formie tabeli spłat (wyrok z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, pkt 54).
- 46 Należy dodać, że wszelką formę ustrukturyzowanego przedstawienia podziału każdej płatności dokonywanej w ramach spłacania kredytu na spłatę kapitału, odsetki i, w danym wypadku, dodatkowe koszty kredytu należy uznać za tabelę spłat w rozumieniu art. 10 ust. 2 lit. i) dyrektywy 2008/48.
- 47 Jednakże, jeśli ma miejsce płatność opłat i odsetek bez spłaty kapitału, należy przypomnieć, że zgodnie z art. 10 ust. 2 lit. j) wspomnianej dyrektywy w umowie o kredyt należy zawrzeć zestawienie wskazujące okresy i warunki płatności odsetek oraz towarzyszących im stałych lub jednorazowych opłat.
- 48 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że w dyrektywie 2008/48 nie przewidziano obowiązku wskazania w umowie o kredyt, w jakiegokolwiek formie, sposobu podziału dokonywanych przez konsumenta płatności na spłatę kapitału – jeśli jest on spłacany w ramach tych płatności – odsetki i pozostałe opłaty należne na podstawie tej umowy.
- 49 Równocześnie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 w zakresie, w jakim zawiera ona zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w tej dyrektywie.

- 50 W tym względy Trybunał orzekł już, że art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 dokonuje takiej harmonizacji w odniesieniu do elementów, które należy obowiązkowo ująć w umowie o kredyt (wyrok z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, pkt 56).
- 51 W tych okolicznościach na pytania drugie i trzecie należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 10 ust. 2 lit. h)–j) dyrektywy 2008/48 w związku z jej art. 22 ust. 1 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy uściślić podział każdej spłacanej kwoty na, w danym wypadku, spłatę kapitału, odsetki i pozostałe opłaty.

W przedmiocie pytania pierwszego

- 52 W pytaniu pierwszym sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 10 ust. 2 i art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48, których wykładni dokonano w wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), mają zastosowanie do umowy o kredyt takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, którą zawarto przed ogłoszeniem tego wyroku i przed zmianą uregulowań krajowych dokonaną w celu zapewnienia zgodności z wykładnią przedstawioną we wspomnianym wyroku.
- 53 W tym względy należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału dokonana przez ten Trybunał wykładnia przepisu prawa Unii wyjaśnia i precyzuje znaczenie oraz zakres tego przepisu, tak jak powinien lub powinien być on być rozumiany i stosowany od chwili jego wejścia w życie. Z powyższego wynika, że sądy mogą i powinny stosować zinterpretowany w ten sposób przepis również do stosunków prawnych powstałych po wejściu w życie tego przepisu i przed wydaniem orzeczenia w sprawie wniosku o dokonanie wykładni, jeżeli spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki wszczęcia przed właściwym sądem postępowania w sprawie związanej ze stosowaniem takiego przepisu (zob. podobnie wyrok z dnia 13 grudnia 2018 r., Hein, C-385/17, EU:C:2018:1018, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 54 W sprawie w postępowaniu głównym sąd odsyłający powinien dokonać wykładni prawa krajowego mającego zastosowanie w dacie zaistnienia istotnych okoliczności faktycznych – w niniejszym wypadku w dacie zawarcia rozpatrywanej umowy, mianowicie w dniu 1 października 2015 r. – w możliwym zakresie i bez dokonywania wykładni contra legem, w sposób zgodny z wykładnią dyrektywy 2008/48 dokonaną w wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842).
- 55 W tym względy, jak w uwagach na piśmie przypomnieli rząd słowacki i Komisja, sąd krajowy nie ma żadnych racjonalnych podstaw, aby twierdzić, iż nie może dokonać wykładni przepisu prawa krajowego zgodnie z prawem Unii jedynie ze względu na to, że do tej pory interpretowano ten przepis w sposób, który nie jest zgodny z tym prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 73).
- 56 Ten obowiązek dokonywania wykładni zgodnej jest ograniczony przez ogólne zasady prawa, w szczególności zasadę pewności prawa, i nie może służyć jako podstawa dla dokonywania wykładni prawa krajowego contra legem (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., Mono Car Styling, C-12/08, EU:C:2009:466, pkt 61). Jednakże o ile obowiązek wykładni zgodnej nie może służyć jako podstawa do dokonywania wykładni prawa krajowego contra legem, to sądy krajowe w danym wypadku powinny zmienić utrwalone orzecznictwo krajowe, jeżeli opiera się ono na interpretacji prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy (wyrok z dnia 8 maja 2019 r., Związek Gmin Zagłębia Miedziowego, C-566/17, EU:C:2019:390, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 57 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy udzielić następującej odpowiedzi: art. 10 ust. 2 i art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48, których wykładni dokonano w wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., Home Credit Slovakia (C-42/15, EU:C:2016:842), mają zastosowanie do

umowy o kredyt takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, którą zawarto przed ogłoszeniem tego wyroku i przed zmianą uregulowań krajowych dokonaną w celu zapewnienia zgodności z wykładnią przedstawioną we wspomnianym wyroku.

W przedmiocie kosztów

⁵⁸ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 10 ust. 2 lit. h)–j) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG w związku z art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, zgodnie z którym w umowie o kredyt należy uściślić podział każdej spłacanej kwoty na, w danym wypadku, spłatę kapitału, odsetki i pozostałe opłaty.
- 2) Artykuł 10 ust. 2 i art. 22 ust. 1 dyrektywy 2008/48, których wykładni dokonano w wyroku z dnia 9 listopada 2016 r., *Home Credit Slovakia* (C-42/15, EU:C:2016:842), mają zastosowanie do umowy o kredyt takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, którą zawarto przed ogłoszeniem tego wyroku i przed zmianą uregulowań krajowych dokonaną w celu zapewnienia zgodności z wykładnią przedstawioną we wspomnianym wyroku.

Podpisy